

LENIN TIJ VBLAT

(По ленинскому пути)

Jul 5 lun 1936 vo

№ 104 (1402)

Подписная плата:

На 1 год 12 руб.

На 6 мес. 6 руб.

На 3 мес. 3 руб.

АДРЕС РЕДАКЦИИ:

п. Худымкар Свердловской области.

VKP(B) Okruzkomlən, Okriskolkomlən da Okrprofsovetlən gazet

SSR Sojuz Konstitucia jьliъ

SSR SOJUZIS CENTRALNƏJ ISPOLNITELNƏJ KOMITET
PREZIDIUMLƏN POSTANOVLENNO.

Konstitucionnəj Komissia Predsedatelliъ jort Stalinliъ SSSR Konstitucia
proekt jьliъ doklad kьvzəm vьgьn SSR Sojuz CIK-lən Prezidium postanov-
lajtə:

1. Odobritь SSR Sojuz Konstitucia proekt, kəda predstavitəm SSR
Sojuz CIK Konstitucionnəj Komissiaen.

2. SSR Sojuz Konstitucia proekt vizətam ponda çukərtь sovettezliъ
Vъsesojuznəj sjezd.

3. Sovettezliъ Vъsesojuznəj sjezd çukərtan srok ustanovitь 1936 godə
nojav 25 lunə.

4. SSR Sojuz Konstitucia proekt publikujtь vъsenarodnəj obsuzdenņo
ponda.

SSR Sojuz Centralnəj Ispolnitelnəj Komitetlən predsedatel:

M. KALININ.

SSR Sojuz Centralnəj Ispolnitelnəj Komitetlən sekretarliъ O. I.:

I. UNSLIXT.

Moskva, Kreml, 1936 god Jun 11 lun.

I. STALIN

SSR Sojuzlən Konstitucia proekt, predstavitəma SSR Sojuz CIK- Konstitucionnəj komissiaen
da odobritəma SSR Sojuz CIK Prezidiumən Sovettez Vъsesojuznəj sjezd vьlьn
vizətnь pьrtəm ponda

KONSTITUCIA (osnovnəj zakon)

Sovetskəj Socialističeskəj Respublikaez Sojuzlən

GLAVA I.

OBSESTVENNƏJ USTROJSTVO

STATTA 1. Sovetskəj Socialističeskəj Respublikaezlən Sojuz em socialističeskəj gosudarstvo ravoçejjezlən da kreъъanalən.

STATTA 2. SSSR-liъ političeskəj osnovasə sostavlajtənь uzaliъъ deputattezlən Sovettez, kədnija vьdmisə da vьnъsalisə pomesikkezliъ da kapitaliszezliъ vlas çapkəm da proletariat diktatura zavojujtəm rezultətnь.

STATTA 3. SSSR-ьn vьdəs vlas prinadlezitə gorodiъ da dєrevnaiъ uzaliъъsezlə, uzaliъъsezlə deputattezlən Sovettezlä.

STATTA 4. SSSR-liъ əkonomičeskəj osnova sostavlajtənь kəzajstvolən socialističeskəj sistəma da socialističeskəj sobstvennoъ proizvodstvo orudiaez da sredstvoez vьlə, kədnija utverditcisə kapitalisčeskəj kəzajstvo sistəma likvidirujtəmъan, proizvodstvo orudiaez da sredstvoez vьlə çastnəj sobstvennoъ vezəmъan (otmenitəmъan) da mortən mortəs əksploatirujtəm uniçtozitamъan.

STATTA 5. SSSR-ьn Socialističeskəj sobstvennoъ imejtə libo gosudarstvennəj sobstvennoъ forma (vьdəs otirlən dostojəno), libo kooperativno-kolxoznəj sobstvennoъ forma (torja kolxozezlən sobstvennoъ, kooperativnəj ovjedinenņoezlən sobstvennoъ).

STATTA 6. Mu, slən nedraez, va, vьr, zavoddez, fabrikaez, saxtaez, rudnikkez, zelezno-doroznəj, vodnəj da vozdušnəj transtport, bankkez, sьvjazlən sredstvoez, gosudarstvoen

organizujtəm gьriъ predpriatiaez (sovxozez, masinotraktornəj stanciaez i siъ oъ), a siъ-zə osnovnəj zьlisnəj fond goroddezьn da promьslennəj punkttezьn loənь gosudarstvennəj sobstvennoъъan, mədnəz-kə sunь vьdəs narodlən dostojənoən.

STATTA 7. Kolxozezьn da kooperativnəj organizaciaezьn obsestvennəj predpriatiaez nь lovja da nelovja inventarən, sija produkciasь, kədə kerənь kolxozzez da kooperativnəj organizaciaez, siъ-zə kьz i nьlən obsestvennəj postrojkaez sostavlajtənь kolxozezliъ da kooperativnəj organizaciaezliъ obsestvennəj, socialističeskəj sobstvennoъ.

Вьd kolxoznəj dvor imejtə aslas polzovanņoєn neъььt priusadebnəj mu uçastok da priusadebnəj uçastok vьlьn aslas sobstvennoъъn podsobnəj kəzajstvo, olan kerku, produktivnəj poda, pətkaez da posnit řelskoxozajstvennəj inventar—řelskoxozajstvennəj artel ustav řarti.

STATTA 8. Mu, kədə zanimajtənь kolxozzez, zakreplajtə nь saje veçnəj polzovanņoə, mədnəz-kə sunь—vek kezə.

STATTA 9. Ordçən kəzajstvo socialističeskəj sistəmakət, kəda javlajtə SSSR-ьn kəzajstvo gospodstvujtan formaen, zakonən dopuskajtə jedinoлиçnəj kreъъanalən da kustarrezlən posnitik çastnəj kəzajstvo, kəda nuətçə aslanьs trudən, jəz trud eksploatirujtəg.

STATTA 10. Grazdanalən liçnəj sobstvennoъ aslanьs trudovəj doxoddez da

sverezennəoz vьlə, olan kerku vьlə da podsobnəj gort kəzajstvo vьlə, gort kəzajstvo predmettez da obixod vьlə, a siъ-zə i liçnəj potreblenņo da udobstvo predmettez vьlə—oxranajtçə zakonən.

STATTA 11. SSSR-lən kəzajstvennəj olanьs opredelajtçə da indətçə gosudarstvennəj narodno-kəzajstvennəj planən obsestvennəj vьgatstvo sodian interesezьn, uzaliъъsezliъ materialnəj da kulturnəj uroven neukl onnəja levtan interesezьn, SSSR-liъ nezaviъsimoъ krepitən da sliъ ovoronosposobnoъ vьnъșatan interesezьn.

STATTA 12. SSSR-ьn trud loə vьd trudosposobnəj grazdanlən ovjazannoъъan princip řarti: „kin oz uzav, sija oz řoj“.

SSSR-ьn osussestvłajtçə socializmlən princip: „vьd mortșan sь sposobnoъ řarti, vьd mortlə—sь trud řarti“.

GLAVA II.

GOSUDARSTVENNƏJ USTROJSTVO

STATTA 13. Sovetskəj Socialističeskəj Respublikaezlən Sojuz em sojuznəj gosudarstvo, kədə obrazujtisə dobrovoљnəj ovjedinenņo osnova vьlьn ravnopravnəj Sovetskəj Socialističeskəj Respublikaez:

Rošijskəj Sovetskəj Federativnəj Socialističeskəj Respublika,

Prodolzeņņeъs 2-ət stranica vьlьn

KONSTITUCIA (osnovnəj zakon)

Sovetskəj Sociališticeskəj Respublikaez Sojuzlən

(Prodolzenno)

Ukrainskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika,

Belorusskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika,

Azerbajdzanskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika,

Gruzinskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika,

Armjanskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika,

Turkmenskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika,

Uzbekskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika,

Tadziksəkəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika,

Kazaxskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika,

Kirgizskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika.

STATTA 14. Sovetskəj Sociališticeskəj Respublikaez Sojuz, sʹ vʹssəj vlaš organnez da gosudarstvennəj upravlenno organnez nuətəmə podlezitənb:

a) mezduarodnəj snosennoezbn Sojuzlən predstavitelstvo, mədik gosudarstvoezkət dogovorrez kerəm da nijə ratifikacia;

b) vojna da mir voprossez;

v) SSSR sostavə vil respublikaez primitəm;

g) SSSR Konstitucia ispolnenno sʹərn kontrol da sojuznəj respublikaezliš Konstituciaez SSSR Konstitucia sʹərti ləsaləmsə ovespeçitəm;

d) Sojuznəj respublikaez koləsn grāncəez vezəmmesə utverditəm;

e) SSSR oborona organizujtəm da SSSR pašta vʹdəs voozonnəj vʹnnezən veškətləm;

z) gosudarstvennəj monopolia osnova vʹlən vnesnəj trgovlā;

z) gosudarstvennəj bezopasnoš oxraņajtəm;

i) SSSR narodno-kəzajstvennəj plannez ustanovitəm;

k) SSSR jedinəj gosudarstvennəj vjudzet, a sʹiz-zə n a l o g g e z da dohoddez, kədnija postupajtənb sojuznəj, respublikanskəj da mestnəj vjudzet obrazujtəm vʹlə, utverzdajtəm;

l) obsesojuznəj znaçennoa — promʹslennəj i sʹelskoxozajstvennəj uçrezdennoezən da predpriatiazən, bankkezən, a sʹiz-zə trgovjtan predpriatiazən upravljajtəm;

m) transportən da sʹvjazən upravljajtəm;

n) deneznəj da kreditnəj sistəmaən veškətləm;

o) imussestvo gosudarstvennəj straxovanno organizujtəm;

p) zajommez zaključajtəm da predostavljajtəm;

r) zemlepolzovanno osnovnəj načaloez ustanovitəm, a sʹiz-zə nedraezən, vʹrrezən da vaezən polzovanno ustanovitəm;

s) zdravooxraņenno da prosvesnenno oblašbn osnovnəj načaloez ustanovitəm;

t) narodnoxozajstvennəj uçot jedinəj sistəma organizujtəm;

u) trud jʹlīs zakonodatelstvo osnovaez ustanovitəm;

f) sudoustrojstvo da sudoproizvodstvo jʹlīs zakonodatelstvo; ugolovnəj da grazdanskəj kodekssez;

x) sojuznəj grazdanstvo jʹlīs zakonnez; inostrāncesez pravaez jʹlīs zakonnez;

c) amništia jʹlīs obsesojuznəj akttez izdavajtəm.

STATTA 15. Sojuznəj respublikaezlən suverenitet organitəm toko nija predellezn, kədna ukazannəj sʹ SSSR Konstitucia 14 stattəbn. Ena predellez sajbn vʹd Sojuznəj respublika gosudarstvennəj vlašə osussestvlajtə samostojatelnəja. SSSR oxraņajtə sojuznəj respublikaezliš suverenəj pravaez.

STATTA 16. Vʹd Sojuznəj respublika imejtə assis Konstitucia, kəda učitəvajtə respublikališ osobennošez da kəda vʹdsən stroitəm SSSR Konstitucia sʹərti.

STATTA 17. Vʹd Sojuznəj respublika sajbn soxraņajtə pravo svobodnəja p e t n ʹ SSSR-is.

STATTA 18. Sojuznəj respublikaezlən territoria oz vermʹ lonʹ vezəm nʹ soglašotəg.

STATTA 19. SSSR-lən zakonnez vʹdəs sojuznəj respublikaez territoria vʹlən imejtənb ətkod vʹn.

STATTA 20. Loas-kə Sojuznəj respublika zakonlən obsesojuznəj zakonkət rasxozdenno, dejstvujtə obsesojuznəj zakon.

STATTA 21. SSSR-is grazdanalə ustanavlivajtə jedinəj sojuznəj grazdanstvo.

Sojuznəj respublikališ vʹd grazdanin javljajtə SSSR grazdaninən.

STATTA 22. Rošijskəj Sovetskəj Federativnəj Sociališticeskəj Respublika sulalə krajjeziš: Azovo-Cernomorskəj, Dalne-Vostoçnəj, Zapadno-Šibirskəj, Krasnojarskəj, Severokavkazskəj; oblašsezis: Voronezskəj, Vostoçno-Šibirskəj, Gorkovskəj, Zapadnəj, Ivanovskəj, Kalininskəj, Kirovskəj, Kujbʹsevskəj, Kurskəj, Leningradskəj, Moskovskəj, Omskəj, Orenburgskəj, Saratovskəj, Sverdlovskəj, Severnəj, Stalingradskəj, Çelabinskəj, Jaroslavskəj; avtonomnəj sovetskəj sociališticeskəj respublikaezis: Tatarskəj, Baskirskəj, Dagestanskəj, Burjat-Mongolskəj, Kabardino-Balkarskəj, Kalmyckəj, Karelskəj, Komi, Krʹmskəj, Marijskəj, Mordovskəj, Povolzjois Nemecezlən, Severo-Ošetinskəj, Udurtskəj, Çeçeno-Ingusskəj, Çuvasskəj, Jakutskəj; avtonomnəj oblašsezis: Adygejskəj, Jevrejskəj, Karaçajevskəj, Ojrotskəj, Xakasskəj, Çerkesskəj.

STATTA 23. Ukrainskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika sulalə oblašsezis: Vinickəj, Dnepropetrovskəj, Doneckəj, Kievskəj, Odesskəj, Xarkovskəj, Çernigovskəj da Moldavskəj Avtonomnəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublikališ.

STATTA 24. Azerbajdzanskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika sʹostoitənb: Naxiçevanskəj Avtonomnəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika da Nagorno-Karabaxskəj avtonomnəj oblaš.

STATTA 25. Gruzinskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika sʹostoitənb: Avxazskəj ASSR, Adzarskəj ASSR, Jugo-Ošetinskəj avtonomnəj oblaš.

STATTA 26. Uzbekskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika sʹostoitə Kara-Kalpakskəj ASSR.

STATTA 27. Tadzikskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika sʹostoitə Gorno-Badaxsanskəj avtonomnəj oblaš.

STATTA 28. Kazaxskəj Sovetskəj Sociališticeskəj Respublika sʹostoitə oblašsezis: Aktubinskəj, Alma-Atinskəj, Vostoçno-Kazaxstanskəj, Zapadno-Kazaxstanskəj, Karagandinskəj, Juzno-Kazaxstanskəj.

STATTA 29. Armjanskəj SSR, Belorusskəj SSR, Turkmenskəj SSR da Kirgizskəj SSR ozə imejtə aslanəb sostavəbn avtonomnəj respublikaez, sʹiz-zə i krajjez da oblašsez.

GLAVA III.

SOVETSKƏJ SOCIALIŠTICESKƏJ RESEUBLIKAEZ SOJUZLƏN GOSUDARSTVENNƏJ VLAŠ VʹSSƏJ ORGANNEZ

STATTA 30. SSSR-lən gosudarstvennəj vlaš vʹssəj organən loə SSSR-lən Verxovnəj Sovet.

STATTA 31. SSSR Verxovnəj Sovet osussestvlajtə vʹdəs pravaez, kədnija prisvoitəməš Sovetskəj Sociališticeskəj Respublikaez Sojuzlə Konstitucia 14 stattə sʹərti, sʹiz kʹz Konstitucia sʹərti, nija oz pʹrə, SSSR Verxovnəj Sovetlə podotçotnəj SSSR organnez kompetenciaə: SSSR Verxovnəj Sovet prezidium, SSSR Narodnəj Komissarrez Sovet da SSSR Narodnəj Komissariattez kompetenciaə.

STATTA 32. SSSR-lən zakonodatelnəj vlaš osussestvlajtə toko SSSR Verxovnəj Sovetən.

STATTA 33. SSSR Verxovnəj Sovet sulalə kʹk palatais: Sojuz Sovetis da Nacionalnošsez Sovetis.

STATTA 34. Sojuzlən Sovet vʹrjissə SSSR grazdanaən norma sʹərti: 300 tʹšəça našelenno vʹlə ətik deputat.

STATTA 35. Nacionalnošsezlən Sovet sostavljajtə deputattezis, kədnia vʹdelajtənb sojuznəj da avtonomnəj respublikaezis Verxovnəj Sovettezən da avtonomnəj oblašsezis uzališsez deputattez Sovettezən: 10 deputatən vʹd sojuznəj respublikališ, 5 deputatən vʹd avtonomnəj respublikališ da kʹk deputatən vʹd avtonomnəj oblašis.

STATTA 36. SSSR Verxovnəj Sovet vʹrjissə srokən nöl god kezə.

STATTA 37. SSSR Verxovnəj Sovetlən kʹknan palataš: Sojuzlən Sovet i Nacionalnošsezlən Sovet ətkod pravaəš.

STATTA 38. Sojuz Sovetlən da Nacionalnošsez Sovetlə ətməmdəən sʹtšə zakonodatelnəj iniciativa.

STATTA 39. Zakonəb lʹddišsə utverditəmən, primitəm-kə sija SSSR Verxovnəj Sovet kʹknan palataən kaznəjnas prostoj bolʹsinstvoən.

STATTA 40. Zakonnez, kədna primitəməš SSSR Verxovnəj Sovetən, publikujtənb SSSR Verxovnəj Sovet Prezidiumis predšedətel da sekretar podpisəzən.

STATTA 41. Sojuz Sovetlən da Nacionalnošsez Sovetlən sʹššiaz vʹndətçənb i pədnəššənb ətik kadə.

STATTA 42. Sojuz Sovet vʹrjə Sojuz Sovetə predšedəteləs da sʹlə kʹk zameštjeləs.

STATTA 43. Nacionalnošsez Sovet vʹrjə Nacionalnošsez Sovetə predšedəteləs da sʹlə kʹk zameštjeləs.

STATTA 44. Sojuz Sovetis da Nacionalnošsez Sovetis predšedətellez veškətlənb sootvetstvujussəj palataezis zəsedānoezən da vedajtənb nʹ vnutrennəj raspordokən.

STATTA 45. SSSR Verxovnəj Sovetlən kʹknan palatališ ətlasa zəsedānoez nuətənb oçerednəja Sojuz Sovetis da Nacionalnošsez Sovetis predšedətellez.

Prodolzennoš 3-ət stranica vʹlən

KONSTITUCIA (osnovnėj zakon)

Sovetskėj Socialističeskėj Respublikaez Sojuzlən

(Prodolzenno)

STATTA 100. Nežyt pošelennoezis uzališsez deputattezlən šelskėj Sovettezbn ispolnitelnėj da rasporjaditel'nėj organnezən, Sojuznėj respublikaez Konstitucia šarti, javlajtčənb nbn vərjəm predšedatellez da slən zameštitellez.

STATTA 101. Uzališsez deputattez Sovettezlən ispolnitelnėj organnez veškta podotčotnėjəs kəz uzališ deputattez Sovetlə, kədija nižə vərjis, siz i uzališsez deputattezlən vblnəzək sulališ Sovetiš ispolnitelnėj organlə.

GLAVA IX.

SUD DA PROKURATURA

STATTA 102. SSSR-yn pravosudie osussestvłajtčə SSSR Verhovnėj Sudən, sojuznėj respublikaezis Verhovnėj Suddezən, krajevėj da oblastnėj suddezən; avtonomnėj respublikaezis da avtonomnėj oblašsezis suddezən, SSSR specialnėj suddezən, kədija sozdavajtčənb SSSR Verhovnėj Sovet opredelenno šarti, narodnėj suddezən.

STATTA 103. Vbdəs suddezbn deloetz vizətəm osussestvłajtčə narodnėj zasedatellez dbrni, slucajjezsa, kədija natodil predusmotrenėjəs zakonən.

STATTA 104. SSSR Verhovnėj Sud javlajtčə vssəj sudėbnėj organən. SSSR Verhovnėj sud vblə puktisšə SSSR da Sojuznėj respublikaez vbdəs sudėbnėj organnezlən dejatelnoš šərn nadzor.

STATTA 105. SSSR Verhovnėj Sud da SSSR specialnėj suddez vərjiššənb SSSR Verhovnėj Sovetən srokən vit god kezə.

STATTA 106. Sojuznėj respublikaezis Verhovnėj Suddez vərjiššənb sojuznėj respublikaez Verhovnėj Sovettezən srokən vit god kezə.

STATTA 107. Avtonomnėj respublikaezlən Verhovnėj Suddez vərjiššənb avtonomnėj respublikaezis Verhovnėj Sovettezən srokən vit god kezə.

STATTA 108. Kraevėj da oblastnėj suddez, avtonomnėj oblašsezis suddez vərjiššənb kraevėj libo uzališsez deputattezlən oblastnėj Sovettezən libo avtonomnėj oblašsezis uzališsez deputattezən srokən vit god kezə.

STATTA 109. Narodnėj suddez vərjiššənb rajoniš grazdanaən vseovsəj, prjamėj da ravnėj izviratelnėj pravo osnova vbln tajnėj golosovaņnoən—srokən kuim god kezə.

STATTA 110. Sudoproizvodstvo nuətšə sojuznėj libo avtonomnėj respublika libo avtonomnėj oblaš kəv vbln, nbn ponda, kədija ozə tədə etə kəvsə, perevodčik pər delo materiallezən vbdən tədsəšəm, a sizə sud vbln rodnėj kəv vbln vaitn pravo ovespečitəmən.

STATTA 111. SSSR vbdəs suddezbn deloetz razvirajtəmb otkrətėj, siz kəz zakonən avu vizətəmaš isklučennoez, ovvinajemjələ zassita vblə pravəez ovespečitəmən.

STATTA 112. Sudəez nezavišiməjəs i podčinjajtčənb toko zakonlə.

STATTA 113. Vbdəs Narodnėj Komissariattezən, da nblə podvedomstvennėj učrezdennoezən, etmoza kəz torja dolžnostnėj licezən, a siz-zə SSSR-iš grazdanaən zakon točnəja ispolnajtəm šərn vbsəj nadzor puktisšə SSSR Prokuroz vblə.

STATTA 114. SSSR-iš Prokuroz naznačajtčə SSSR Verhovnėj Sovetən srokən šizim vit god kezə.

STATTA 115. Respublikanskėj, krajevėj,

oblastnėj prokurorez, a siz-zə avtonomnėj respublikaezis da avtonomnėj oblašsezis prokurorez naznačajtčənb SSSR Prokurozən srokən vit god kezə.

STATTA 116. Rajonnėj prokurorez naznačajtčənb sojuznėj respublikaezis prokurorezən SSSR Prokurozən utverditəmən srokən vit god kezə.

STATTA 117. Prokuratura organnez osušestvłajtčənb aššinš funkciaz nezavišiməja kəəm vbn ez vən mestnėj organnezən, podčinjajtčənb toko SSSR Prokurozəl.

GLAVA X.

GRAZDANALƏN OSNOVNƏJ PRAVAEZ DA OBJAZANNOŠEZ

STATTA 118. SSSR-iš grazdana imejtənb uz vblə pravo — pravo garantirovannėj uz polučitəm vblə nblš ussə sb količestvo da kačestvo šarti vestəmən.

Uz vblə pravo ovespečivajtčə narodnėj xozajstvo socialističeskėj organizaciaən, Sovetskėj obsestvolən proizvoditelnėj vbnnez neklonnəja vbdməmən, xozajstvennėj krizishez otsutstvიაən da bezrabotica likvidaciaən.

STATTA 119. SSSR-iš grazdana imejtənb sotčisəm vblə pravo.

Sotčisəm vblə pravo ovespečivajtčə rabočajjez unazəkəb ponda 7 časəz uzalan lun zendətəmən, rabočajjezlə da sluzassəjezlə vbd godša otpuskkez suvtətəmən, zarabotnėj plata soxranitəmən, uzališsezəs obsluzivaņno ponda una sanatoriaez, sotčisan kerkuez, klubbez predostavitəmən.

STATTA 120. SSSR-iš grazdana imejtənb pravo materialnėj ovespečenno vblə pəriš kosta, a siz-zə—sogaləm da trudosposobnoš əstəm dbrni.

Eta pravos ovespečivajtčə rabočajjezəs da sluzassəjezəs gosudarstvo sčot vbln socialnėj straxovaņno, besplatnėj medicinskėj otsət otəna paškətəmən, uzališsezən polzujtčəmə ota šet kurorttez predostavitəmən.

STATTA 121. SSSR-iš grazdana imejtənb obrazovaņno vblə pravo.

Eta pravos ovespečivajtčə vseovse-objazatelnėj načalnėj obrazovaņnoən, obrazovaņno besplatnošən, sbln vssəj obrazovaņnoən, vssəj skolaezbn unazək velətčisšezlə gosudarstvennėj stipendiaz sisteməən, skolaezbn rodnėj kəv vbln velətəmən, zavoddezbn, sovxozzezbn, masino-traktornėj stanciaezbn da kolxozzezbn uzališsezəs besplatnėj proizvodstvennėj, texničeskėj da agronomičeskėj velətəm organizujtəmən.

STATTA 122. SSSR-iš iņkalə predostavljajtčənb muzikkət ətkod pravəez xozajstvennėj, gosudarstvennėj, kulturnėj da obsestvenno-političeskėj olan vbdəs oblašsezbn.

Iņkaezlis ena pravəezsə olanə pərtnə rozəmb ovespečivajtčə iņkalə muzikkət ətkod pravəez predostavitəmən uz vblə, uz vestəm vblə, sotčisəm vblə, socialnėj straxovaņno da obrazovaņno vblə, mam da kaga iņteressez gosudarstvennėj oxranaən, iņkalə šəktəm dbrni sođerzaņno soxranitəmən otpuskkez šetəmən, rodilnėj kerkuez, čeləd jašliez da saddez otəna predostavitəmən.

STATTA 123. SSSR-iš grazdana ravnopravije, nbn nacionalnošəņ da rasašəņ zavisitəg, vbdəs xozajstvennėj, gosudarstvennėj, kulturnėj da obsestvenno-političeskėj olan oblašsezbn loə nepreloznėj zakonən.

Kəəm vbn ez vən veškət libo košvennėj

pravəez ograničenno libo, mədnoz, grazdanalə nbn rasovėj libo nacionalnėj prinadleznošəņ zavišimošbn veškət libo košvennėj preimussestvoez ustanovitəm, siz zə kəz i rasovėj libo nacionalnėj isklučitelnoš, libo nenaviš i prenebrezenno vbdkod propoved—karajtčənb zakonən.

STATTA 124. Grazdana sajn sovešt svoboda ovespečitan mogbn SSSR-yn vičku jansətəma gosudarstvo dbrniš da skola jansətəma vičkušəņ. Religioznėj kulttez nuətan svoboda da aņtireligioznėj propaganda svoboda priznavajtčə vbdəs grazdana sajn.

STATTA 125. Uzališsezlən iņteressez šarti da socialističeskėj stroj jonmətan mogbn SSSR-iš grazdanalə garantirujtčə:

- kəv svoboda,
- pečət svoboda,
- sobraņnoez da miņginggez svoboda,
- uļicaezət sestviaez da demonstraciaez svoboda.

Grazdanalən ena pravəez ovespečivajtčənb uzališsezlə da nbn organizaciaezlə tipografiaz, bumaga zapassez, obsestvennėj zdannoez, uļicaez, švjaz sredstvoez da mədik materialnėj usloviaz šetəmən, kədna kolənb nižə osussestvītəm ponda.

STATTA 126. Uzališsezlən iņteressez šarti da narodnėj massəzliš organizacionnėj samodejatelnoš da političeskėj aktivnoš paškətəm mogbn, SSSR grazdanalə šetšə pravo ətuvčənb obsestvennėj organizaciaezə: professionalnėj sojuzzezə, kooperativnėj objedineņnoezə, molodoz organizaciaezə, kulturnėj, texničeskėj da naučnėj obsestvoezə, a aktivnəzək da soznatelnəzək grazdana rabočaj klass rjaddeziš da uzališsezlən mədik slojjeziš ətuvčənb SSSR kommunističeskėj partiaə, kədə javlajtčə uzališsezlən poredovėj otrjadən socialističeskėj stroj razvitia da krepitəm ponda peššəmb, kədə predstavljət rukovodassəj jadro vbdəs uzališsez organizaciaezbn, kəz obsestvennəjezbn sje i gozudarstvennəjezbn.

STATTA 127. SSSR grazdanalə ovespečivajtčə ličnoš dbrnə neprikosnovennoš. Nekin oz vermь lonə arestujtəm sətəg, avu-kə eta vblə sudlən postanovlenno libo prokurozələn sankcia.

STATTA 128. Grazdana olan kerkuez dbrnə neprikosnovennoš da perepiskaənb tajna oxranajtčənb zakonən.

STATTA 129. SSSR predostavljət ubezisso pravo inostrannėj grazdanalə, kədna presledujtčənb uzališsezlis iņteressez dorjəm ponda, libo naučnėj dejatelnoš ponda, libo nacionalno-osvoboditelnėj peššəm ponda.

STATTA 130. SSSR-iš vbd grazdanin ovjazan sovludajtbn Sovetskėj Socialističeskėj Respublikaez Sojuzliš Konstitucia, tərtn zakonnez, sovludajtbn uzbn disciplina, čestnəja otnošitčənb obsestvennėj dolg dbrnə, uvazajtbn socialističeskėj obsezitie praviloez.

STATTA 131. SSSR-iš vbd grazdanin ovjazan veregitbn da krepitbn obsestvennėj, socialističeskėj sobstvennoš, kəz sovetskėj strojliš svjassennėj da neprikosvennėj osnova, kəz rodinališ bogatstvo da mogussestvo istočnik, kəz vbdəs uzališsezlən kulturnėj da zazytočnėj olanliš istočnik.

Nija morttez, kədna pokusajtčənb obsest-

KONSTITUCIA (osnovnėj zakon)

Sovetskėj Socialističeskėj Respublikaez Sojuzlən

(Okončanņo)

vennėj socialstičeskėj sobstvennoš vblə, javlajtcəņ narodlən vraggezən.

STATTA 132. Všeobsėj voinskėj povinnoš loə zakonən.

Ravoče-Kressanskėj Krasnėj Armiajn voinskėj sluzba loə SSSR grazdana ponda pəcotnėj ovjazannošən.

STATTA 133. Otečestvo dorjəm em svjassennej dolg SSSR-iš vbd grazdaninlən. Rodinalə izmena: prišaga narusitəm, vraglanə vuzəm, gosudarstvennej vblə userb vajətəm, inostrannėj gosudarstvoez polzəə spionaz—karajtcəņ zakon vbd strogošən, kəz medšəkət zlodejanno.

GLAVA XI.

IZBIRATELNƏJ SIŠTEMA

STATTA 134. Deputattezəs vərjəmš uzališezlən deputattez vbdəs Sovettezə: SSSR Verxovnej Sovetə, Sojuznej respublikaezis Verxovnej Sovettezə, uzališez deputattezlən krajevėj da oblastnej Sovetteze, avtonomnej respublikaezis Verxovnej Sovettezə, uzališez deputattezlən avtonomnej oblastezis sovettezə, okružnej, rajonnej, gorodskėj da šelskėj (stanicaez, derevnaez, xutorrez, kislakkez, aullez) uzališez deputattezlən Sovettezə,—izbiratellezən keršəņ všeobsėj, ravnej da prjamėj izbiratelnėj pravo osnova vbləņ tajnej golosovannošən.

STATTA 135. Deputattezəs vərjəmmez loəņ všeobsėjəš: SSSR-iš vbdəs grazdana, kədnalə, vərjəmmez godə trə 18 god, imejtəņ pravo učastvujtņ deputattez vərjəm-

ņ da loņ vərjəməš. Ozə učastvujtə vərjəmņ toko umališonəjjez i nija, kədnija suditəməš sudən vərjan pravəezis listəmən.

STATTA 136. Deputattezəs vərjəmmez loəņ ravnejəš: vbd grazdanin imejtə pravo vərjəņ da loņ vərjəmən nezavišiməja rasovėj da nacionalnej prinadleznošən, veroispovedannošən, obrazovatelnej cenzšan, ošedlošən, socialnej proisxozdennošən, imussestvennej položennošən da čulaləm dejatelnošən.

STATTA 137. Inkaez polzujtcəņ pravoən vərjəņ i loņ vərjəmən ətmoza muzikkezkət.

STATTA 138. Grazdana, kədna Krasnėj Armia rjaddezē, polzujtcəņ pravoən vərjəņ i loņ vərjəmmezən vbd grazdaninkət ətmoza.

STATTA 139. Deputattezəs vərjəmmez loəņ prjamėjəš: uzališez deputattezlən vbdəs Sovettezə vərjəmmez, uzališez deputattezlən šelskėj da gorodskėj Sovetsarj SSSR Verxovnej Sovetəz, keršəņ neposredstvennejə grazdanaən prjamėj vborrezən.

STATTA 140. Deputattezəs vərjəm kosta golosovanno loə tajnej.

STATTA 141. Vərjəm kosta kandidattez vstavlajtcəņ izbiratelnėj okruggezē.

Kandidattez vstavlajtan pravo obespečivajtcə obsestvennej organizaciaezən da uzališezlən obsestvoezən: kommunističeskėj partijnej organizaciaezən, professionalnej sojuzezən, kooperativvezən, molodoz organizaciaezən, kulturnej obsestvoezən.

STATTA 142. Vbd deputat ovjazan otčitvajtņ aslas uzēn da uzališez deputattezlən Sovet uzēn izbiratellez ožēn i vermas loņ otozvannėj lubėj kədə unazək izbiratellez resennoən zakonən ustanovitəm porjadok šerti.

GLAVA XII.

GERB, FLAG, STOLICA

STATTA 143. Sovetskėj Socialističeskėj Respublikaez Sojuzlən gosudarstvennej gerv loə čarlais da molotiš mu sar vblə, kədə izobrazitəm sondi jugərrezēn da kəəvtəm seppezən, sojuznej respublikaezis kəvvez vblə gizəməņ: „Proletarijjez vbd mu vliš ətuvčə!“ Gerv vevdərēn em vit pešəsa zvezda.

STATTA 144. Sovetskėj Socialističeskėj Respublikaez Sojuzlən Gosudarstvennej flag loə gərd polotnissois, vevdəriš pešəšn oropladoras zolotėj čarla da molotok izobrazitəmən da nē vevdərēn vit pešəsa zvezda, kədə kəəvtəma zolotėj kajmaən. Kuzaš paškəta dnas otnošitə kəz 1:2.

STATTA 145. Sovetskėj Socialističeskėj Respublikaez Sojuzlən stolicaən javlajtcə gorod MOSKVA.

GLAVA XIII.

KONSTITUCIA VEZAN PORJADOK

STATTA 146. SSSR Konstitucia vezəm keršə toko SSSR Verxovnej Sovet resenno šerti, kədə primitəm kaznej sē palataezis bolsinstvoən ne jeezək 2/3 golossezən.

Mədəz pjačiletka zajom

(Nolet godša vezəm)

Centralnej Ispolnitelnėj Komitet da SSSR Sojuz Narodnej Komissarrezlən Sovet postanovlenno šerti 1936 god jul 2 lunə vezəm mədəz pjačiletka (nolet godša vezəm) gosudarstvennej vnutrennej zajom.

Zajom vezəm uzališezliš vbdməm sberezennoez privilekajtəm da mədəz pjačiletka nolet godə socialstičeskėj stroitelstvo finansirujtəm vblə.

Ozlan sovetskėj rub krepitan mogiš, vbdəs gosudarstvennej vnutrennej zajommez organizujtan čelc burmətan da zajom vizišezəs obsluzivajtan mogiš, vil zajom obligaciaez vblə podležitəņ vezē (konversijaez) vbdəs 1936 godəz vezəm gosudarstvennej massovėj zajommez obligaciaez.

Vil zajom vezəm srokan 20 god kezə 4 godovėj procenttezən. Zajom sostoitə kək vpuskis: proigrystəm i procentnej.

Zajomlən obligaciaez vezəmš 500, 300, 200, 100 i 50 rub dostoinstvo-

ən. Sešša esə vezəmš obligaciaez 25 da 10 rublovəjəš kədnija šetšəņ sek, kər zajom viziškət rošot kosta oz ponda ləšavnē šetņ gbrišək dostoinstvoa obligaciaez. Nija loasə, kək razmennėj (vezən) obligaciaez.

Vbd proigrystəm vpuska obligacija kəkdas godša srok kosta ovjazatelnə vbigrvajtə.

Vbigrvssez ustanovitəməš 3000, 1000, 500, 200 i 150 rubən, sto rublovėj obligacija vblə (obligacialis donšə vklučajtəmən). 500, 300 da 200 rublovėj obligaciaez šerti etik kədə vestiššəņ, vit, kuim, kək vigrbš. 50, 25 da 10 rublovėj obligacijaez šerti vestiššə sootvetstvenno vbigrvslən zēņš, nolez torš da dasət torš, kədə vigrbššs ušas sto rublovėj obligacija vblə.

Procentnej vpuska obligaciaez vbd godə vajəņ dohod 4 procentən (4 rub 100 rublovėj obligacija vblə).

ZAJOM RAZMESČAJTAN USLOVIAEZ

Uzališez obligacijaezsə priobretajtəņ kollektivnej podpiska pyr rassročkaən.

Ravočəjjezlə, sluzassəjjezlə da kooperirovannėj kustarrezlə rassročka setšə 10 mišec kezə 1936 godiš ijul mišecšan 1937 godiš apreļ telišəz.

Kolhoznikkez da uzališ jedinoličnikkez aššinšs podpiskasə vestəņ vbd mišecša vzossezən 1937 godiš fevral 1 lunəz.

Obligacijaez podpisiklə šetšəņ podpiska vbdšən vestəm vərē.

Ravočəjjez, sluzassəjjez da kooperirovannėj kustarrez podpiskasə vestəņ uzalan mestaņ aslanš zarplataiš. Kolhoznikkez da uzališ jedinoličnikkez podpiska šerti vzossezēņš vestəņ naličnej den-gəņ, livo šelsovettezis upolnomočennəjjez pyr.

OBLIGACIAEZ VEZAN PORJADOK

Obligacijaez vezəm (konversija organizovannejə čulətəm ponda vbd

predprijačian, vbd učrezdennoš, kolhozēn da šelskėj sovetēn etik kədə vil zajom vblə gizsikə, mədəz pjačiletka (nolet godša ležəm) zajomiš obligacijaez vblə, ožzaša massovėj zajommezis obligacijaez vezəm ponda sostavljajtcəņ zajom vizišez vblə spisokkez.

Obligacijaez vezəm pondətčas 1936 godēn šentav telišə i pondas munņ veškəta predprijačiaežē, učrezdennoezē, kolhozzežē, šelskėj sovettežēn da sberegatelnėj kassaežē.

GIZSAM VIL ZAJOM VBLƏ

Mijan stranaiš uzališez vil zajomsə pantalanē bəz radosən, bəz podjomən. Ed mijan Sovetskėj zajommez—socializm

stroitan zajommez. Zajommežšan vbdəs sredstvaezsə mijan pravitelstvo puktə strana industrializirujtan čelc vblə, vbdəs uzališezliš materialnej i kulturnej uroven lebtəm vblə.

Vil Konstitucia proekt vblə da roženicaezlə otsar ləm jliš zakon vblə mijan med bur otvetən loas vil zajom vblə gizšəm. Mijan okrugiš kolhoznikkez i vbdəs uzališez ob-suzdajtəņ-ņi vil zajom jliš zakon da gizšəņ zajom vblə. Zajomən kolə oxvačitņ vbdəs uzališezəs.

Gizšəm vbdəņņm vil zajom vblə!

PERVƏJ LUNŠA ITOGGEZ

Zajom razmesčajtan pervėj lunə (jul 2 lunə) okrugiš uzališez gizšisə 296670 rub vblə.

Kudmkarēn (okr. centrēn) gizšisə 86460 rub vblə.

Kočovskėj rajonēn 68945 rub vblə.

Jurliņskėj — — 42355 rub vblə.

Gainskėj — — 34800 rub vblə.

Košinskėj — — 32640 rub vblə.

Jušovinskėj — — 31170 rub vblə.

Otvetstvennej redaktor S. G. Nefedjev.